

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av fyra byggnadsenheter på Värmlands Säby

Linderson, Hans

2013

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2013). *Dendrokronologisk analys av fyra byggnadsenheter på Värmlands Säby*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2013:20). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

3 maj 2013

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2013:20

Hans Linderson

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV FYRA BYGGNADSENHETER PÅ
VÄRMLANDS SÄBY-KOMPLETTERING 26/11 2013**

Uppdragsgivare: Jockum Beck-Friis Värmlands Säby Gård (310222-6432, H.Falkenberg)

Att. J.Beck-Friis, 681 92 Kristinehamn

Område: SÖ Värmland **Prov nr:** 73222-73261 **Antal borrh+sågprover:** (8+18)+14=40

Dendrokronologiskt objekt: Värmlands Säby (stall 1-4 & 23-26, fataburen 5-14 & 27-30+40, boa 15-18 & 31-35, rökkuren 19-22 & 36-39). Komplettering A=23, B=24 osv

Provtagning: Joost Haisman, 070-6742591, Wermlands byggnadsgille AB

Stallet prov 1-4 & 23-26

Två prov dateras till **vinterhalvåret 1746/47 respektive 1748/49**. De övriga proverna kan inte säkert dateras. Mycket tyder på att de är avverkade vintern 1834/35.

Fataburen, 6-14 & 27-30 & 40

Får tre skilda dateringar vinterhalvåret 1749/50, 1762/63 och 1832/33*. Ett scenario skulle kunna vara att byggnaden i sin nuvarande utformning är uppförd 1833 eller något år senare. Prov 10 och 13 vittnar om virke från en tidigare uppförd byggnad. Det förefaller mindre sannolikt att det yngre virket, prov 6, är insatt senare. Resonemanget bygger endast på de dendrokronologiska observationerna som att virket är intakt och av den anledningen skulle behövas bytas ut.

Det finns en möjlighet att virket som har angivits, i nästan alla fall, till vinterhalvåret 1834/35 inte är korrekt. Då är det mest gångbara tolkningen att byggnaden är **uppförd 1763** eller något år senare och att man har återanvänt eller lagrat virke som fälldes vintern 1749/50.

Boa, 15-18 & 31-35

Virket är huvudsakligen avverkat **vinterhalvåret 1768/69**, en stock är avverkad **under sommaren 1768** och en uppvisar bredare felmarginaler men som täcker ovanstående dateringar.

Rökkuren, 19-22 & 36-39

Om man väger samman analysresultatet för proverna från byggnaden så kan detta uttryckas att virket är avverkat under **mitten av 1830-talet** mest sannolikt vinterhalvåret 1833/34.

Allmän synpunkt

Det finns en problematik med den dendrokronologiska metoden i detta uppdrag. Många prover har få årsringar så att säkerheten sänks. Jag har försökt att uttrycka detta genom att ange vissa dateringar med lägre säkerhet. Man kan därför välja att bortse från dessa. Då skulle samtliga byggnader undantaget "rökkuren" vara uppförda 1750-tal eller 1760-tal.

Min bedömning är dock att det är mer sannolikt att en omfattande ombyggnation gjordes på flertalet byggnader kring år 1835.

Hans Linderson, laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891 (mobil) Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Resultat:

Dendro nr:	Prov Nr : Vägg, Varv 1= underst	Träd- slag	Antal år ; 2 radier om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)
73222	1:N2	Tall	61	SP 36, B	1834*	1834/35
73223	2:N3	Gran	130	B	1748	V 1748/49
73224	3:S1ås	Tall	52	SP 30, B	1834*	V 1834/35
73225	4:S3ås	Tall	47	SP 33, B	1834*	1834/35
73226	5:S2	Tall	88;1	SP 56, nära W	1833*	1835 ± 2
73227	6:S3	Tall	68;1	SP? , B	1832*	V 1832/33
73228	7:Ö3	Tall	60;1	SP 34, B	1834*	V 1834/35
73229	8:Ö5	Tall	73;1	SP 42, B	1834*	V 1834/35
73230	9:Ö6	Gran	59;1	SP 10	1834*	V 1834/35
73231	10:V3	Tall	104;1	SP 54, W	1762	V 1762/63
73232	11;V4	Tall	88;1	SP 42, W	1834*	V 1834/35
73233	12:V5	Tall	71;1	W	1834*	V 1834/35
73234	13:S7	Tall	74	SP 44, W	1749	V 1749/50
73235	14:S8	Tall	33	SP?, W	1749	V 1749/50
73236	15:V1	Tall	91	SP 69, W	1768	V 1768/69
73237	16:S2	Tall	94	SP 40, W	1768	V 1768/69
73238	17:V3	Tall	98	SP 42, W	1763	1773±10
73239	18:S4	Gran	43	Nära W	Ej datering	
73240	19:Ö2	Gran	60	Ej W	1813*	E 1813
73241	20:Ö3	Tall	78	SP 47 nära V	1832	1835 ± 3
73242	21:N12	Tall	34	W	Ej datering	
73243	22:Ö12	Gran	40	W	1833*	V 1833/34
73244	23:S6	Tall	93;1	Sp52, W	1746	V 1746/47
73245	24:B8	Tall	85;1	Sp 51 ej W	Ej datering	
73246	25:N9	Tall	73;1	Sp 29 ej W	Ej datering	
73247	26:V7	Tall	103;1	Sp 27 ej W	1747*	1762 ± 15
73248	27:V9	Tall	89;1	Sp 43, W	Ej datering	
73249	28:V10	Tall	68;1	Sp 44, W	1749	V 1749/50
73250	29:S6	Tall	67;1	Sp 47, B	1834*	
73251	30:V3	Tall	78;1	Sp 42, W	1834*	
73252	31:V5	Tall	87;1	Sp 48, W	1768	V 1768/69
73253	32:V5	Tall	83+ew;1	Sp 41, W	1767	S 1768
73254	33:N8	Tall	35;1	Ej W	Ej datering	
73255	34:V13	Tall	24;1	Sp >24, W	Ej datering	
73256	35:Ö6	Tall	74;1	Sp 39, W	1768	V 1768/69
73257	36:V9	Tall	40		Ej datering	
73258	37:V10	Tall	38;1	Sp 29, W	Ej datering	
73259	38:S9	Tall	40;1	Sp34, W?	Ej datering	
73260	39:S6	Tall	51;1	Sp?	Ej datering	
73261	40:Ö7	Tall	49;1	Sp 42, W	Ej datering	

* Dateringar med lägre säkerhet.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat groddår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den innersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet och/eller som krävs för att uppnå den höjd som provet är taget.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891 (mobil)